

ქეთევან ნინიძე
(საქართველო)

„ეპოქის შვილები“ –

თამაზ ვასაძის ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ესეების კრებული

საგნის, მოვლენის სრულფასოვნად დანახვა შესაძლებელია მხოლოდ მისი აღქმის ყველაზე ზუსტი პოზიციიდან ჭვრეტისას. ზუსტი მომენტის შერჩევის გარეშე შეიძლება, დაიკარგოს მოვლენის მთელი სისავსით დანახვის შესაძლებლობა. „პითაგორას წამის“ ფაქტორს ერთ-ერთი საჯარო ლექცია დაუთმო მერაბ მამარდაშვილმა. თუ ალგორითულად გავიაზრებთ, შესაძლოა, ეს წამი იყოს სულიერი მზაობა, განწყობა, შინაგანი პოზიცია, საიდანაც უკეთ აღიქმება იდეა, ამ შემთხვევაში – იკითხება ტექსტი, ყველაზე რელევანტური დამოკიდებულებით.

ამგვარი დამოკიდებულებით, „მარჯვე დროსა“ (შდრ „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება“) და აქტუალურ გარემოშია შექმნილი თამაზ ვასაძის ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ესეების კრებული – „ეპოქის შვილები“. კრებულში წარმოდგენილია ახლებური და სტერეოტიპებისაგან თავისუფალი ინტერპრეტაციები ქართული მწერლობის საინტერესო პერიოდისა – XIX-XX საუკუნეების მიჯნიდან დღემდე. ეს ლიტერატურა, მეტ-ნაკლებად, ერთი ეპისტემის ენობრივი და კონცეპტუალური (რაციონალიზმი, განმანათლებლობა, ფსიქონალიზი)ველის ნაწილია. კრებული ეხმიანება სულიერების „დაისის“ თემას, რაც ჯერ კიდევ XIX საუკუნის დასავლეთში, განმანათლებლობისა და რაციონალიზმის წიაღში იჩენს თავს. „მარჯვე დრო“ და გარემო კი იმიტომ ვახსენე, რომ აქ მონიშნული საკითხები არა მხოლოდ გასული საუკუნის ეგზისტენციური კრიზისის გამოძახილია, არამედ იმ პრობლემებისა, რომლებიც აქტუალურობას არ კარგავს დღესაც.

ლიტერატურული კანონი, როგორც უმნიშვნელოვანესი საგანმანათლებლო ინსტრუმენტი, როგორც წესი, ყველა დროში განიცდიდა პოლიტიკურ ზეგავლენას. შესაბამისად, საზოგადოების დამოკიდებულებას ამა თუ იმ პოპულარული ავტორის მიმართ ხშირად აყალიბებდა ცალსახა, გამარტივებული სტერეოტიპული შეხედულებები. ამიტომ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ კრებულში წარმოდგენილი, თითქმის, არც ერთი ესე არ შეეხება ლიტერატურული კანონის ტექსტებს, არამედ, სრულიად სხვა პერსპექტივაში წარმოაჩენს მწერლებს. ეს ტექსტები, ერთი მხრივ, ავტორთა ხედვებისა და სტილის უზუსტესი რეპრეზენტაციაა, მეორე მხრივ კი – ეხმიანება ყველაზე თანამედროვე პრობლემებს. კრებულს თემატურად და მოტივურად კრავს ჰუმანური, მარადიული ღირებულებები და ესეებიც ქართული ლიტერატურის ღირებულებრივ საფუძვლებში ფილოსოფიური ჩაღრმავების საინტერესო ნიმუშებია. ღირებულებების რაობა აქ წარმოდგენილია თავიანთი პოზიტიური (სინდისი, სულიერება, ოჯახი, სათნოება, გულწრფელობა) და ნეგატიური (ღირებულებრივი / სულიერი / ეგზისტენციური კრიზისი, მატერიალიზმი, კვაზიმეცნიერული ნიჰილიზმი) ასპექტებით.

ავტორის დამოკიდებულება ტექსტისადმი არ არის გამუალებული კონიუნქტურული, თვითკმარი სააზროვნო მოდელებით, ტერმინოლოგიითა და თვითმიზნური მეთოდოლოგიური თამაშებით. მისი ჭვრეტა დაუინტერესებელი და არაანგაჟირებულია. ავტორის ინტერესის საგანია ინდივიდი და არა „მონყვლადი ჯგუფები“, ადამიანის პიროვნული საწყისები და არა „თემის წინაშე არსებული გამოწვევები“, მისი ტკივილები, შინაგანი წინააღმდეგობები და სისუსტეები, რაც მთავარია, მარადიული (და არა მხოლოდ სამოქალაქო) ფასეულობები, რომლებიც ადამიანს გაშიშვლებული ინსტინქტების დამუშავებაში, ანუ „კულტურად“ გარდაქმნაში ეხმარება. გარდა ინდივიდუალური სფეროსი, თამაზ ვასაძე, ისევე, როგორც ლიტერატურული კრიტიკის ამ დისკურსის წინამორბედები საქართველოში – გურამ ასათიანი, აკაკი ბაქრაძე, კიტა აბაშიძე, გერონტი ქიქოძე და სხვები ნაციონალური ხასიათის პრობლემებსაც უღრმავდება („ღვთის წყალობა“, „საქართველოს გაქრობის შიში“ და სხვ.), ჩანვდება ქართული ხასიათების თავისებურებებს, ძირითად იმპულსებს, რაც კოლექტიური გონის ჩამოყალიბებაში პრინციპულ როლს თამაშობს.

კრებულში თითოეულ ესეში ჩანს ლიტერატორის პოზიცია, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სერიოზულობისგან გამიჯნული დეკონსტრუქციული თამაშების ვნებას აყოლილ ეპოქაში. იმ მოცემულობაში, სადაც ყველაფერი ნათქვამია, ყოველი აზრი განსაზღვრული მეტა-ნარატივის სისტემის ნაწილია და არა – უნიკალური დამოკიდებულება. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა კრებული, რომელიც გვეუბნება, რომ ლიტერატურა თავისუფლებაა. თავისუფლება – კონიუნქტურისგან, თავისუფლება – ძალადობისგან და შესაძლოა, თავისუფლება საკუთარი თავისგანაც კი.

Ketevan Ninidze
(Georgia)

“The Sons of the Epoch” –
Collection of the Literary-philosophical Essays
by Tamaz Vasadze

Summary

Key words: Tamaz Vasadze, literary essays, “The Sons of the Epoch”.

It is very important that the collection of Tamaz Vasadze’s essays is created in the right place and at the right time. It is free of any self-sufficient conjuncture models and methodological plays. Literary texts analyzed in the book are not the most popular pieces of their authors, are not included in Georgian literary canon and regularly discussed, but are the best representations of these writers’ styles and visions.